

کتاب شار

شادناز عزیزی

نوآوری و حیات شهری

نقدی بر مفهوم پایداری

انتشارات تیسرا

نوآوری و حیات شهری

بسم الله الرحمن الرحيم
هست کلید در گنج حکیم

سرشناسه	:	عزیزی، شادناز، ۱۳۶۱-
عنوان و نام پدیدآور	:	نوآوری و حیات شهری؛ نقدی بر مفهوم پایداری / نویسنده: شادناز عزیزی.
مشخصات نشر	:	تهران: تیسرا، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۱۴۳ ص؛ جدول، شکل، نمودار؛ ۲۱×۱۴/۵.
فروست	:	کتاب شار؛ ۴.
شابک	:	۱۰۰۰۰۰ ریال؛ 978-600-7683-30-9
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	توسعه پایدار شهری.
موضوع	:	شهرسازی.
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۴ ۴ ع ۸۶ ت / HC ۷۹
رده بندی دیویی	:	۳۳۸/۹
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۹۰۸۰۶۱

کتاب شار

شادناز عزیزی

نوآوری و حیات شهری

نقدی بر مفهوم پایداری

انتشارات تیسّا

نوآوری و حیات شهری؛ نقدی بر مفهوم پایداری

نویسنده: شادناز عزیزی

مدیر تولید: سمیه سیاه‌پشت

چاپ یکم: تابستان ۱۳۹۴

شماره نشر: ۱۹۲

ویراستار: زهره صفدری

صفحه‌آرا: سپیده امری

لیتوگرافی: البرز نوین، چاپ: عطا، صحافی: مسیح

ناظر فنی چاپ: علی کاتب

تعداد: ۱۲۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۸۳-۳۰-۹

همه حقوق چاپ و نشر این اثر طبق قرارداد محفوظ است.

این اثر تحت پوشش قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

استفاده از مطالب با ذکر منبع بدون اشکال است.

• انتشارات تيسا

تهران، بهارستان، ظهیرالاسلام، کوچه دیلمان، شماره ۶، واحد ۳.

تلفن: ۰۲۱-۳۳۹۹۶۴۲۳، ۳۳۹۹۶۴۷۰، iteesa@mail.com

وبسایت: www.teesa.ir

تقدیم به:

پدرم که سایه گرم و دستان مهربانش معنای زندگی‌م گشت
و مادرم که محبتش بر جانم نشست.

می‌گویند انقلاب‌ها افتضاح به بار می‌آورند. اما اینجا همیشه دو امر
کاملاً مجزاً را با هم خلط می‌کنند:
شیوه وقوع انقلاب‌ها از نظر تاریخی و شدن انقلابی مردم... تنها امید
انسان‌ها در شدن انقلابی نهفته است؛ این تنها راه دفع شرمندگی یا
واکنش به چیزی غیرقابل تحمل است.

(دلوز، بازگشت به آینده، ۱۳۸۵)

فهرست

پیشگفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
فصل یکم: گسترش ذهن.....	۱۹
۱. درک از فناوری و رابطه قوای مستتر در آن.....	۱۹
۲. خودپنداری یا ایماژ.....	۲۴
فصل دوم: از نظریه اجتماعی شهری تا جامعه‌شناسی مصرف.....	۲۷
۱. سطح مداخلات.....	۲۸
۲. خصوصی سازی مصرف، خودتأمینی و جوامع دوگانه.....	۳۰
فصل سوم: متابولیسم شهری.....	۴۵
۱. متابولیسم شهری در آینه تاریخ.....	۴۶
۲. بوم‌شناسی انسانی.....	۵۳
۳. اصول اساسی بوم‌شناسی اجتماعی.....	۵۶
فصل چهارم: برگشت پذیری.....	۵۹
۱. دیدگاه‌های برگشت پذیری.....	۵۹
۲. ویژگی‌های پویای نظام‌های برگشت‌ناپذیر و برگشت پذیر.....	۶۰
۳. برگشت پذیری در مقابل ثبات.....	۶۱
۱-۳. تفسیر توصیفی از برگشت پذیری.....	۶۲
۲-۳. تفسیر برگشت پذیری به عنوان ابژه‌ای مرزی.....	۶۴
۴. برگشت پذیری و نظام‌های اجتماعی - بوم‌شناختی.....	۷۰
۵. برگشت پذیری شهری.....	۷۱
فصل پنجم: چرخه نوسازی انطباقی و پانارشی.....	۷۳
۱. مدل ابتکاری پانارشی و چرخه‌های نوسازی انطباقی.....	۷۴

فصل ششم: دارایی‌های نامشهود شهری	۷۹
۱. گذر از رویکرد نیازپایه به رویکرد دارایی‌پایه در برنامه‌ریزی شهری	۸۱
۲. دارایی‌های نامشهود شهری	۸۲
۳. شناخت و سنجش دارایی‌ها	۸۳
۳-۱. روش‌های اندازه‌گیری دارایی‌های نامشهود	۸۵
۴. شکل‌گیری مفهوم سرمایه‌های فکری	۸۸
۴-۱. روش تلفیقی IAM و BSC	۸۸
فصل هفتم: تراکنش‌های شهری (بنگاه‌های خلاق)	۹۱
۱. الگوواره نوآوری بسته	۹۲
۲. الگوواره نوآوری باز	۹۵
۲-۱. اهمیت یکسان دانش خارجی در مقابل دانش داخلی	۹۶
۲-۲. مرکزیت مدل کسب‌وکار در تبدیل R&D به ارزش تجاری	۹۶
۲-۳. خطاهای نوع اول و دوم سنجش (در رابطه با مدل کسب‌وکار) در ارزشیابی پروژه‌های R&D	۹۶
۲-۴. هدفمندی جریان‌های خروجی دانش و فناوری	۹۷
۲-۵. زیربنای گسترده چشم‌انداز دانش	۹۷
۲-۶. نقش فعال و متنوع مدیریت دارایی فکری	۹۷
۲-۷. ظهور واسطه‌های نوآوری	۹۷
۳. سنجش‌های جدید برای ارزیابی قابلیت نوآوری و عملکرد	۹۸
۳-۱. خلق ارزش و انجمن‌های کنش‌اناباز	۱۰۳
۳-۲. مدل سازمانی «مایندشیر»	۱۰۵
۳-۳. سازمان متا	۱۰۷
فصل هشتم: شهر خلاق (پویایی‌های میان اقتصاد رسمی و غیررسمی)	۱۱۳
۱. اقتصاد غیررسمی و بخش غیررسمی	۱۱۵
۲. انتشار نوآوری	۱۱۹
۲-۱. مدل‌ها و نظریه‌های انتشار نوآوری	۱۲۰
۳. پویایی ارتباط میان اقتصاد غیررسمی و اقتصاد رسمی	۱۲۸
۴. حیطه‌های سیاست اثرگذار بر اقتصاد غیررسمی	۱۳۰
۴-۱. سیاست‌های اقتصاد کلان	۱۳۰
۴-۲. سیاست‌های کار	۱۳۰
۴-۳. نظارت‌های شهری	۱۳۰
۴-۴. اقدامات حمایتی اجتماعی	۱۳۰
سخن آخر	۱۳۵
کتابنامه	۱۳۷

پیشگفتار

زیست‌پذیری شهری ساختار آشکاری است که به‌واسطه صدور دستورالعمل‌های دقیق، ایجاد اخلاقیات بیرونی و فناوری به عنوان ابزار ارائه دانش تشکیل نشده است؛ بلکه وجودی نوظهور از ماده حیاتی است که زیست‌مندی آن ناشی از تنوع، پیچیدگی و تنش موجود میان تفاسیر و ابهامات است.

برخلاف ادبیات غنی موجود در ابعاد اجتماعی منابع و مدیریت زیست‌محیطی، اغلب مطالعات در حوزه اجتماعی، فرایندها را به گونه‌ای بررسی کرده است که حوزه اجتماعی به عنوان ناظری بر جعبه سیاه بوم‌سازگان، آن را وسیعاً تهدید می‌کند و فرض بر این است که اگر نظام اجتماعی به صورت انطباقی عمل کند یا به صورت نهادی خوب سازمان‌یافته شود، خواهد توانست منابع زیست‌محیطی را بر پایه رفتار پایدار مدیریت کند. جامعه انسانی ممکن است توانایی زیادی در فائق آمدن بر تغییرات یا سازگاری‌یافتن با آن نشان دهد؛ اگر تنها از دید ابعاد اجتماعی تجزیه و تحلیل شود. ولی چنین سازگاری‌ای ممکن است باعث هزینه‌آفرینی بسیاری در رابطه با تغییرات در ظرفیت اکوسیستم‌ها برای پایدار کردن سازگاری شود. همچنین امکان دارد موجب تولید تله و نقاط شکستی در برگشت‌پذیری اجتماعی - بوم‌شناختی شود. به‌علاوه چنانچه فقط از دیدگاه بوم‌شناختی بررسی شود تصمیمات نادرستی

گرفته می‌شود. در این صورت این پرسش پیش می‌آید که چرا بوم‌سازگان‌ها فقط نظام‌های فیزیکی نیستند مانند انبوه‌شن و ماسه و چرا نظام‌های اجتماعی، تنها بوم‌سازگان‌ها نیستند که آنها را در سیری از جامعه‌شناسی شهری و رویکرد بوم‌شناختی و گذر آن از رویکرد بوم‌شناسی انسانی به رویکرد بوم‌شناسی اجتماعی و شکل‌گیری نظام‌های اجتماعی - بوم‌شناختی بررسی کنیم. تلاش‌ها برای ارتقای سازمانی یا برگشت‌پذیری اجتماع، بیشتر از آنکه بر پایه تمرکز دقیق‌تر تجزیه و تحلیل‌ها بر عوامل علی خاص محیط زیستی، زیستی یا رفتاری باشد باید بر درک تراکنش‌های پویای متقابلی باشد که میان عوامل محیط زیستی و فردی رخ می‌دهد. این چرخ‌های تأثیرات دوجانبه، روابطی هم‌ساختاری و هم‌کارگزارانه هستند که عمل مردم تنها وابسته به محیط زیستشان یا صرفاً بازتولید ساختار اجتماعی - فرهنگی بزرگ‌تر نیست، بلکه کاملاً می‌توانند به گونه‌ای عمل کنند که اینها را نیز تغییر دهند.

مقدمه

چهارچوب‌های مفهومی موجود در این کتاب بر پایه هم‌پیوندی میان سه ساحت اقتصادی - اجتماعی، زیستی و شناختی تدوین شده است که هدف آن نگاهی چندبعدی به مقوله چالش‌برانگیز پایداری و شهر و خصوصاً زیست‌پایدار است.

فصل نخست متن حاضر، بیان‌کننده چالشی میان فهم از فناوری و کارکردهای فناوری ناشی از ایدئولوژی‌های پایه‌گذاری‌شده در روند تاریخی و تجربی رشد و توسعه سکونتگاه‌های انسانی است؛ مسئله‌ای که اهمیت روزافزون سرمایه، بازار و رقابت در جامعه جهانی عصر حاضر را به میان می‌کشد. در عصر اطلاعات و ارتباطات و به‌ویژه با گذر از جوامع انضباطی به جوامع کنترلی، دیگر سرمایه نه خادم بلکه با نیروی حیاتی مستقلی که یافته است مخدوم شده و داعیه آن دارد که فرمان دهد و سازمان اقتصادی را درست مطابق شرایط خود تنظیم کند و این‌گونه کنترل سرعت و جهت گسترش ذهن انسان را به دست گیرد. هرچند شهر مدرن محتوای اصلی‌اش را در رابطه با فناوری و نوعی درک از آن ساماندهی می‌کند، اما در این میان شهرهای مختلف گذارهای متفاوتی را تجربه می‌کنند که چگونگی همگام شدن آنها با اقتصاد دانش بنیان عصر حاضر را تحت‌تأثیر قرار داده است. در دهه‌های اخیر بسیاری از سیاست‌گذاران و متخصصان متوجه شده‌اند که شاید فناوری محور رشد

باشد، ولی اغلب در هماهنگی با خواست‌ها و نیازهای مصرف‌کنندگان با مشکل روبه‌رو بوده و بسیاری از اشتباه‌ها و بی‌توجهی‌ها در این زمینه اتفاق افتاده است؛ بنابراین در دهه ۲۰۰۰-۱۹۸۰ تغییر جهت به سمت رویکردهای بازارگرایانه و قدرت‌مداری مصرف‌کنندگان و نیز تفکر بازیابی گرویدن به آنچه ارائه می‌شود، رخ داد. اما در این بازه افزایش مداوم بیماری‌های روانی ناشی از استرس در زمانی که دنیای غرب با بیشترین سطح درآمدی جهان در حال کنش بود، این باور را تضعیف کرد که «بیشتر» به معنی «بهتر» است.^۱ نمونه این دو گرایش را می‌توان در رخدادهای ناشی از فناوری‌های زیستی کشاورزی مشاهده کرد. در نتیجه به‌ویژه از سال ۲۰۰۵ رویکرد رهنمون اجتماعی و کشف خواسته‌ها و نیازهای مردم در قالب اجتماع و فرهنگشان و نه در قالب یک سری نظریه‌ها و دانش‌های کلیشه‌ای و مدون اجتماعی روی کار آمد؛ زیرا باور عمیقی وجود دارد که مهم‌ترین مشکل موجود برای نظریه اجتماعی شهری اخیر، کوشش برای پایه‌گذاری بینشی نظری است که از کشورهای خاص در دوره زمانی خاص جمع‌آوری شده است. در فصل دوم، نقطه تمایز این رویکرد با دو رویکرد دیگر در قالب مفاهیم خصوصی‌سازی مصرف و خودتأمینی با محوریت جامعه‌شناسی مصرف تشریح شده است؛ نگاهی که تأکید را بر منافع مصرف‌کننده می‌گذارد — آن‌گونه که آنها خود درک و احساس می‌کنند — و توجه خود را به توانایی و تمایل تولیدکنندگان و تأمین‌کنندگان خدمات در توجه یا نادیده گرفتن یا دست‌کاری کردن تقاضاهای کاربران و اولویت‌هایشان معطوف می‌کند. هدف این فصل بر اساس آنچه فراهم آورده شده است، بیان و نقد میراث طولانی و منبعث‌شده از تفکرات روشنفکری است که مصرف را به‌سادگی مشتق‌شده از تولید می‌داند. در یک دوره، مردم عادی آماده برای پیوستن به نگرش‌های همبسته هواخواه اصول اجتماعی در زندگی بوده‌اند گویی تنها مسیر برای رسیدن به پیشرفت‌های عمده در شهروندی است. در حال حاضر به نظر می‌آید شهروندان توده میانی، خود را در زندگی‌های شخصی

1. More Means Better

حمایت می‌کنند. این توده میانی قادرند به کمک افزودن بر درآمد واقعی خانوار که از صد سال پیش تاکنون پدید آمده است، راه‌حل خصوصی سازی شده‌ای را برای نیازهای مصرفی خود دنبال کنند. اثر عمده چنین تغییری توزیع مجدد پایه‌ای قدرت را در جامعه به ارمغان می‌آورد؛ چیزی که نظام رفاهی دولت برای به‌دست‌آوردن آن موفق نشد. بر این پایه، جوامع شهری عصر حاضر جوامعی دوگانه‌اند که در پی لغو کار دیگرمختاری^۱ نیستند، بلکه موضوع آنها استفاده از کالاهای فراورده آن و مسیری است که آنها در آن به‌منظور بزرگ‌تر کردن حوزه خودمختاری خویش تولید شده‌اند. هرچند جامعه‌شناسی مصرف کاملاً توسعه نیافته، اما در روند تاریخی شکل‌گیری و رشد خود، روشن کرده است راه‌حل‌های فردگرایانه در حوزه مصرف در تضاد با راه‌حل‌های جمع‌گرایانه در حوزه تولید نیست و تاحدی ممکن است به آن نیاز داشته باشد. موضوع انتخاب یک مورد از اینها نیست، بلکه نیاز به تعریف زمینه‌ای است که هر دو آنها بتوانند قدرت تأثیرگذاری داشته باشند.

سه ستون مفهوم پایداری شامل توسعه در نظام‌های اقتصادی، اجتماعی و بوم‌شناختی است. هرچند در این میان توافقی کلی در مورد ضرورت و زودگذر بودن سامان‌دهی شهرهای جهان و به‌خصوص کلان‌شهرها در جهت تأمین زیستی پایدار به وجود آمد، در عین حال درباره معنای مشخص زیست پایدار شهری اتفاق نظری وجود ندارد. فصل سوم به رابطه میان صور زندگی شهری با محیط طبیعی در مفهوم متابولیسم شهری می‌پردازد. این رابطه از منظر الگوواره بوم‌شناختی شهری و رویکرد بوم‌شناسی انسانی، الگوواره نظام اجتماعی - بوم‌شناختی شهری و رویکرد بوم‌شناسی اجتماعی مورد نظر این بخش است. در بوم‌شناسی انسانی، متابولیسم شهر همپای متابولیسم در یک بوم‌سازگان طبیعی دیده می‌شود که انسان جزئی از این بوم‌سازگان طبیعی به حساب می‌آید. همچنین در آن مفهوم رقابت و انتخاب طبیعی به عنوان اصول پایه‌ای متابولیسم شهری در نظر گرفته می‌شود و حرکت آن به سمت تعادل

طبیعی به کمک نیروهای طبیعی صورت می‌پذیرد. از این دیدگاه نیروهای طبیعی به عنوان نیروی محرکه اصلی می‌توانند با تغییر در الگوی مصرف، نوع تقاضا و شیوه‌های عرضه و فرهنگ‌سازی در قالب سیاست‌های اجتماعی/اقتصادی و سیاسی و یا افزایش رفاه جامعه مدنی مشتمل بر فاکتورهای سلامتی، کار، درآمد، خانه‌سازی، فعالیت‌های تفریحی، دسترسی، کیفیت طراحی شهری و فعالیت‌های نهادی، نظام شهری را به سمت تعادل طبیعی سوق دهند. اما نقدهایی بر این الگوواره که نخستین رویکرد طبیعت‌محور را در زمینه جامعه‌شناسی شهری ارائه داد، وارد است؛ از جمله نادیده گرفتن قدرت هژمونی ناشی از حس تعلق و نمادسازی‌های انسان در رفتارهای فردی و تسری آن به ساختارهای اجتماعی (Firey, 1945)، مفهوم رقابت که بیشتر بیانگر هسته اخلاق رقابتی سرمایه‌داری امریکایی است (Alihan, 1938)، کاهش رفتار اجتماعی به یک مخرج مشترک مشهود و قابل اندازه‌گیری و نیز نیروهای طبیعی که مفهوم دیگری از نیروهای خاص برای شیوه تولید سرمایه‌داری بودند (Castells, 1977). رویکرد بوم‌شناسی اجتماعی در میان این نقدهای صورت‌گرفته بر مفهوم بوم‌شناسی انسانی، با به رسمیت شمردن هر دو جهان طبیعی و نشانه‌ای هم‌سنگ یکدیگر در تعریف محیط زیست انسانی (Husserl, E. 1900) و تعریف انسان به عنوان عاملی کارگزار با امکان تغییردهندگی ساختار محیط زیست و نه تنها تابعی از مکانیسم‌های ساختارده محیط (Giddens, A. 1984) پا به عرصه ظهور گذاشت و پایه جدیدی برای تعریف محتوای متابولیسم شهری بر پایه جزئیات فیزیکی و اجتماعی، ویژگی‌های طبیعی و ساخته‌شده (یا طراحی‌شده)، کیفیت‌های عینی (مواد، مشهودات) و کیفیت‌های ذهنی خود (درک‌شده، نشانه‌ای) شد. بر این اساس بررسی تراکنش‌های متقابل پویا میان عوامل محیط زیستی و فردی می‌تواند امکان و روند تغییرپذیری و حرکت نظام به سمت توسعه را مشخص کند. این مکانیسم تغییرپذیری و حرکت به سمت توسعه را برگشت‌پذیری گویند که موضوع مورد بررسی در فصل چهارم متن حاضر است. شکل‌گیری دیدگاه نظام‌های اجتماعی - بوم‌شناختی با مفاهیم برگشت‌پذیری درآمیخته‌اند. فرایندی که قالبی فرارشته‌ای یافته و حوزه

چالش برانگیز پایداری را موضع اصلی خود قرار داده است. تفاوت عمده‌ای میان دیده شدن ثبات به عنوان ویژگی یک نظام و میزان نوسان پیرامون وضعیت‌های مشخص به عنوان نتیجه آن، با پذیرش برگشت‌پذیری در تعادلات ناپایدار ناشی از تعاملات پویای میان مقیاس ظرفیت انطباقی، قابلیت تبدیل، یادگیری و نوآوری به عنوان ویژگی یک نظام برگشت‌پذیر و بقا یا امکان انقراض به عنوان نتیجه آن وجود دارد. در این نگرش دوم، سیاست‌ها از علاقه به کنترل کردن تغییرات در نظام‌ها با فرض ثبات یافتن آنها، به مدیریت کردن ظرفیت نظام‌های اجتماعی - بوم‌شناختی در لحاظ کردن تغییر و به رسمیت شمردن آن، تطبیق دادن خود با آن و فرم‌دادن به آن تغییر، تغییر جهت داده‌اند؛ بنابراین برگشت‌پذیری در این نوع نگرش، مفهومی است که در رابطه با توسعه نظام‌های انطباقی پیچیده، با تعاملات میان مقیاسی زمانی و فضایی رشد یافته است. چنانکه در فصل پنجم ملاحظه خواهید کرد، در این نظام‌های غیرخطی و بر اساس تعاملات میان‌مقیاسی، وضعیت پایدار نفی شده و مفهوم حوزه‌های جاذبه در جایگزینی با آن، معنابخش برگشت‌پذیری شهری در پس مشخص شدن رژیم‌های سازنده مرز حوزه‌های جاذبه در نظام آن می‌شود.

با توجه به آنچه پیشتر اشاره شد آنچه متضمن کنترل بیشتر مردم بر زندگی خود شده و بیشترین پتانسیل را برای خودمختاری شخصی فراهم می‌آورد حوزه مصرف است. نه مصرفی منفعلانه، بلکه هرگونه فعالیتی که امکان کنترل شدن زندگی به وسیله دیگری را محدودتر و در عین رشد اقتصاد خانوار، حوزه خودمختاری را گسترش دهد. توجه ویژه این رویکرد بر دارایی‌های شهری و تهیه نقشه دارایی شهرهای قابل رقابت است. آنچه تاکنون برای تعریف تیپولوژی‌های شهری و تأثیر آن بر متابولیسم شهری مورد توجه بوده است دارایی‌های مشهود است. اما گروهی از دارایی‌ها وجود دارند که تجسم فیزیکی یا مالی نداشته و مرتبط با سرمایه‌های فکری و اجتماعی و فراستی است. دارایی‌ها و سرمایه‌های نامشهود موضوعی است که در فصل ششم تعریف شده و روش‌های سنجش آنها نیز تشریح می‌شود. در روند توسعه شهری از شهرهای صنعتی به شهرهای با اقتصاد دانش‌بنیان و توسعه شهری دانش‌بنیان به

عنوان یکی از مسیرهای مهم حرکت به سمت توسعه پایدار، دارایی‌های فکری، فرهنگی و خلاقانه جامعه مورد توجه ویژه قرار گرفتند. توجه ویژه رویکرد دارایی‌پایه بر دارایی‌های شهری و تهیه نقشه دارایی شهرهای قابل رقابت است. این دارایی‌ها منابع دست‌یافتن به رقابت اقتصاد محلی و پایداری شهری هستند. در میزان اهمیت این‌گونه از دارایی‌ها و سرمایه‌ها در پایداری سکونتگاه‌های انسانی می‌توان به این نکته اشاره کرد که بانک جهانی اعلام داشته است: «فرم برتر از ثروت در هر نقطه جهان سرمایه‌های نامشهود است». یکی از پرسش‌های اصلی در متن حاضر که در فصل هفتم به آن پرداخته می‌شود، این است که با توجه به گذارهای مختلفی که شهرهای متفاوت در روند مدرنیته خود طی می‌کنند، چگونه می‌توان در عصر اطلاعات و ارتباطات، سرمایه‌های سازمانی، ارتباطی و انسانی را به گونه‌ای سازمان داد که روند مدرنیته یک جامعه را در مکان و زمان خویش نه تنها به تعویق نیندازد، بلکه سرعت نیز بخشد و به سمت کسب شناخت و تولید دانش پیش برد؟ برای پاسخ به این مهم در این فصل چگونگی تراکنش‌های بنگاه‌های خلاق مورد بررسی قرار می‌گیرد. فصل هشتم در نهایت نمایی از شهری خلاق را به تصویر می‌کشد. در این نظام خلاق، پویایی‌های میان بخش رسمی و غیررسمی جامعه، در حال ساخت مداوم امکان و قابلیت جهت‌بخشی به شناخت‌های انباشت‌یافته در مقیاس خرد و ایجاد امکان سامان‌دهی ساختارهای رسمی‌سازی آنها و تراکنش‌های میان مقیاسی ناشی از تعاملات غیرخطی آنها در قالب نظامات مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، طبیعی، فیزیوشیمیایی و کالبدی - فضایی است.

کتابنامه

- اخباری، محمد و مهدیه، اخباری (۱۳۹۰)، کاربرد رویکرد منطق فازی در مدل‌سازی اقتصاد غیررسمی در ایران، *فصلنامه روند پژوهش‌های اقتصادی*، سال نوزدهم، شماره ۵۹، صص. ۱۶۷-۱۳۱.
- خدادادحسینی، سیدحمید و همکاران (۱۳۹۱)، *یشبرد نوآوری در کشورهای در حال توسعه: بررسی برنامه‌های توسعه اقتصادی در ایران*، *فصلنامه علمی پژوهشی سیاست علم و فناوری*، سال چهارم، شماره ۳.
- توماس، جی جی. ریسک‌اویچ، راتول (۱۳۷۶)، *اقتصاد غیررسمی*، مترجم: منوچهر نوربخش و کامران سپهری، مؤسسه تحقیقات پولی و بانکی.
- ممتاز، فریده (۱۳۷۹)، *جامعه‌شناسی شهر*، تهران: شرکت سهامی انتشار، چاپ اول، صص. ۱۲۴.
- تانکیس، فرن (۱۳۹۰)، *فضا، شهر و نظریه اجتماعی، مناسبات اجتماعی و شکل‌های شهری*، مترجم: حمیدرضا پارسی، آرزو افلاطونی، دانشگاه تهران، ۱۳۹۰ چاپ دوم، صص ۵۴ و ۵۹.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۱)، *جامعه‌شناسی*، مترجم: منوچهر صبوری، تهران: نی، چاپ هشتم، صص ۶۰۸.
- مایک و وارد، آلن (۱۳۸۷)، *جامعه‌شناسی شهری*، مترجم: ابوالقاسم پوررضا، تهران: سمت، صص ۲۱.
- فروم، اریک (۱۳۵۳)، *گریز از آزادی*، مترجم: عزت‌الله فولادوند، تهران: شرکت سهامی کتاب‌های جیبی با همکاری مؤسسه انتشارات فرانکلین.
- گای، ماری، ن (۱۳۸۸)، *شهروند در تاریخ اندیشه غرب*، مترجم: عباس باقری، تهران: نشر و پژوهش فرزاد.

- فوکو، میشل (۱۳۸۹)، *فراسوی ساختارگرایی و هرمنوتیک*، مترجم: حسین بشیریه، تهران: نی.
- دلوز، ژ، نگری، آ، هارت، م (۱۳۸۹)، *بازگشت به آینده*، مترجم: رضا نجف‌زاده، تهران: گام نو.
- کاپرا، ف (۱۳۸۶)، *پیوندهای پنهان تلفیق گسترده‌های زیستی، شناختی و اجتماعی حیات در علم پایداری*، مترجم: محمد حریری اکبری، تهران: نی.
- کاستلز، م (۱۳۸۰)، *عصر اطلاعات، ظهور جامعه شبکه‌ای*، مترجم: احمد علیقلیان و افشین خاکباز، تهران: طرح نو.
- شایگان، د (۱۳۸۳)، *بت‌های ذهنی و خاطره ازلی*، تهران: امیرکبیر.

- Burckhardt , Jacob (1921), *THE CIVILISATION OF THE RENAISSANCE IN ITALY*, TRANSLATION BY S. G. C. MIDDLEMORE , LONDON ,GEORGE ALLEN & UNWIN LTD.
- Brand , F.S., and K.Jax (2007), *Focusing the Mening(s) of Resilience: Resilience as a Descriptive Concept and a Boundry Object*, Ecology and Society 12 (1): 23.
- Tawney ,Richrd.h (1926), *Religion and the Rise of Capitalism*, New York , Harcourt, Brace and Company.
- Chen Martha.A (2007), *Rethinking the Informal Economy: Linkages with the Formal Economy and the Formal Regulatory Environment*, United Nations Department of Economic and Social Affairs , ST/ESA/2007/DWP/46.
- Rogers, E. M. .(1995), *Diffusion of innovations*, (4th ed.), New York: Free Press.
- Rogers, E. M. , Singhal, A, Quinlan, M. M. (2004), *Diffiosition of Innovation* , New York: Routledge.
- Rogers, E. M. ,(2003), *Diffusion of innovations*, (5th ed.). New York: Free Press.
- Rama Mohana, R.Turaga.R.Howart, M.Borsuk (2012), *Pro-Environmental Behavior: Rational Choice Meets Moral Motivation*, Ecological Economics Reviews of Annals of The New York Academy of Sciences, volume 1185.
- Baudisch, A.F. Grupp.H. (2006), *Evaluating the Market Potential of Innovations: A Structured Survey of Diffusion Models*, Wirtschaftswissenschaftliche Fakultät Friedrich-Schiller-Universität Jena.
- Mahajan, V., Muller, E., & Bass, F. M. (1990), “New Product Diffusion Models in Marketing: A Review and Directions for Research”, *Journal of Marketing*.
- Morris, M. , Ogan, C. ,(1996), “The Internet as mass medium”, *Journal of Communication*.
- Koebel.C.T , Papadakis,M, Hudson,Ed , Cavell, M. (2004), *The Diffusion of Innovation in the Residential Building Industry*, HUD USER, PD&R.
- United Nations Human Settlements Programme (UN-HABITAT) (2006), *Innovative Policies for The Urban Informal Economy*, ISBN: 92-1-1318467.
- ILO (2002b) “Decent Work and the Informal Economy”, *Report VI of the 90th Session of*

- the International Labour Conference*, ILO, Geneva.
- ILO (1993), *Report of the 15th International Conference of Labour Statisticians*, ILO, Geneva.
- Schneider, F. (2002). "Size and Measurement of the Informal Economy in 110 Countries Around the World," *Rapid Response Unit*, World Bank.
- Rogo , F, (2012), PEng. PhD, *Marketing industriale e direzione d'impresa Modulo di: KNOWLEDGE MANAGEMENT & VALUE CREATION*, Università Degli Studi Di Cassino e del Lazio Meridionale.
- Gulati R, Puranam P, Tushman M (2012), "Meta-Organization Design: Rethink-ing Design in Interorganizational and Community Contexts", *Strategic Management Journal*, 33:571-586.
- Grimaldi, M, Cricelli, L, Rogo, F, Iannarelli, A, (2012), *Assessing and Managing Intellectual Capital to Support Open Innovation Paradigm* , World Academy of Science, Engineering and Technology.
- Grimaldi, M, Cricelli, F, Rogo, (2009), *Mindsh@re in Finmeccanica: An Organizational Model Based on Communities of Innovation*, University of Cassino, Italy FINMECCANICA S.p.A, Rome, Italy.
- Wenger, Etienne (1998), *Communities of practice: learning, meaning, and identity*. Cambridge ,University Press.
- Chesbrough , H. Walter A.Hass ,(2005), *Open Innovation: A new Paradigm for Understanding Industrial Innovation* , University of California , Berkeley.
- Chesbrough , H, VANHAVERBEKE, W., WEST, J. (2006), *Open Innovation Researching a New Paradigm* , Oxford University Press.
- Chesbrough , H. ,(2013), *Open Innovation: Implications for Japanese Innovation Report to NEDO* , Haas School of Business UC Berkeley.
- Judge , G RC Hill , WE Griffiths , H Lutkepohl , TC Lee, (1985), *The Theory and Practice of Econometrics* , John Wiley: New York , NY.
- Raj JR , Seetharaman A (2011), *The role of Accounting in the Knowledge Economy*, African Journal of Business Management Vol. 6(2), pp. 465-474.
- Bontis , Nick. (2000), *Assessing Knowledge Assets: A Review of the Models Used to Measure Intellectual Capital*, Queen's Management Research Centre for Knowledge-Based Enterprises.
- Kaplan RS, Norton DP (1996), *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Cambridge, Massachusetts. Harvard Business School Press.
- OECD,2011, <http://www.oecd.org/sti/inno/46349020.p>
- Gunderson, L. and C. S. Holling, (2002), *Panarchy: Understanding Transformations in Human and Natural Systems*, Island Press, Washington, DC.
- Folke, C., Carpenter, S.R., Elmqvist, T., Gunderson, L.H., Holling, C.S., Walker, B.H., Bengtsson, J., Berkes, F., Colding, J., Danell, K., Falkenmark, M., Gordon, L., Kaspersson, R., Kautsky, N., Kinzig, A., Levin, S.A., Ma" ler, K.-G., Moberg, F.,

- Ohlsson, L., Olsson, P., Ostrom, E., Reid, W., Rockström, J., Savenije, S., Svedin, U., 2002. Resilience and Sustainable Development: Building Adaptive Capacity in a World of Transformations. Science Background Paper commissioned by the Environmental Advisory Council of the Swedish Government in preparation for the World Summit on Sustainable Development. Report for the Swedish Environmental Advisory Council 2002:1. Ministry of the Environment, Stockholm, www.mvb.gov.se and also ICSU Series on Science for Sustainable Development No. 3, 2002. International Council for Science, Paris.
- Folke, C. (2006), *Resilience: The emergence of a perspective for social-ecological systems analyses*, *Global Environmental Change*, 16:253-267.
- Folke, C., Carpenter, S. R., & Walker, B. (2010), *Resilience thinking: integrating resilience, adaptability and transformability*. *Ecology and Society*, 15(4).
- Gunderson, L. and C. S. Holling, (2002), *Panarchy: Understanding transformations in human and natural systems*, Island Press, Washington, DC.
- Holling, C.S., (2001), *Understanding the complexity of economic, ecological and social systems*, *Ecosystems*.
- P. E. de Puydt, *Panarchy* (1860), first published in French in the *Revue Trimestrielle*, Bruxelles, July.
- Walker, B. H., & Salt, D. (2006), *Resilience Thinking: Sustaining Ecosystems and People in a Changing World*, Washington, DC: Island Press.
- Kinzig, A. P., Ryan, P. A., Etienne, M., Allison, H. E., Elmqvist, T., & Walker, B. H. (2006), *Resilience and regime shifts: Assessing cascading effects*, *Ecology and Society*, 11(1).
- Holling, C.S. (1973). "Resilience and stability of ecological systems", *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4: 1-23.
- Lilian Alessa¹, Andrew Kliskey¹, & Mark Altaweel (2009), *Toward a Typology for Social-Ecological Systems*, <http://ejournal.nbii.org>.
- Walker, B.H., Holling, C.S., Carpenter, S.R., Kinzig, A.P. (2004), *Resilience, adaptability and transformability in social-ecological systems*, *Ecology and Society* 9 (2), 5 [online] URL <http://www.ecologyandsociety.org/vol9/iss2/art5/>.
- Leigh ,S.S , Griesemer, J.R. (1989), "translations and boundary objects", *institutional ecology*, <http://linls.jstor.org/sici?=03063127%28198908%2919%3A3%3C387%3AIE%27ABO%3E2.0.CO%3B2-4>.
- Gunderson Lance and C. S. Holling (2001), *Panarchy: Understanding Transformations in Systems of Humans and Nature*, Island Press, p.21, <http://islandpress.org/ip/books/book/islandpress/P/bo3559021.html>.
- Norberg, J., Cumming, G.S., (2006), *Complexity Theory for a Sustainable Future*, Columbia University Press, New York.
- Smit, B., Wandel, J., (2006), *Adaptation, adaptive capacity and vulnerability*, Global

- Environmental Change, 16 (3), pp. 282-292.
- Adger, W.N., (2000), *Social and ecological resilience: are they related?*, Progress in Human Geography, 24, pp. 347-364.
- Stokols, D. (2006), "Toward A Science of Transdisciplinary Action Research", *American Journal of Community Psychology*, 38:63-77.
- Brown, V. A. (2010), *Collective inquiry and its wicked problems*, pp. 61-81, in V. A. Brown, J. A. Harris, and J. Y. Russell, Editors. Tackling wicked Problems Through the Transdisciplinary Imagination. Earthscan, London, UK.
- Carpenter , S.R., and W.A.Brock, (2006), *Rising variance: a Leading Indicator of Ecological Transition*, Ecology letters.
- Gershuny , J. (1985), *Economic Development and Change in the Mode of Provision of Services*, in N.Redclift nd E.Mingione (eds), *Beyond Employment*, Basil Blackwell.
- Giddens, A. (1984), *The Constitution of Society*, University of California Press, Berkeley, CA.
- Stokols, D., S. Misra, M. G. Runnerstrom, and J. A. Hipp. (2009), *Psychology in an Age of Ecological Crisis: from Personal Angst to Collective Action*. *American Psychologist*, 64:181-193.
- Stokols , D., Lejano , R. , & Hipp, J. (2013), *Enhancing the resilience of human - environment systems: A Social ecological perspective*, Ecol & Society.
- Castells, M (1977a), *The Urban Question*, Edward Arnold
- Castells, M (1977b), "Towards a political urban sociology", in M.Harloe (ed.), *Captive Cities*, John Wiley
- Alihan, M. A. (1938), *Social ecology: A critical analysis*, Cooper Square Publishers, Inc., New York.
- Firey, W. (1945), *Sentiment and Symbolism as Ecological Variables*, *American Sociological Review* 10:140-148.
- Simon , B.F. , Jax ,K. (2007), *Focusing the Meaning(s) of Resilience: Resilience as a Descriptive Concept and a Boundary Object*, *Ecology and Society* 12(1): 23.
- Saunders, P. (1985a), "The forgotten dimension of central-local relations: Theorising the regional state", *Government and Policy*, 3, pp. 149-62
- Pahl, R. (1980), "Employment, work and the domestic division of labour", *International Journal of Urban & Regional Research*, 4, pp. 1-20.
- Pahl, R. (1984), *Divisions of Labour*, Basil Blackwell.
- Mingione, E. (1983), "Informalization, Restructuring and the Survival Strategies of the Working Class", *International Journal of Urban & Regional Research*, 7, pp. 311-39
- Mingione, E. (1985), "Social Reproduction of the Surplus labour Force: the Case of Southern Italy", in N.Redclift and E.Mingione (eds.), *Beyond Employment*, Basil Blackwell.
- Dunleavy, P. (1983), "Socialised Consumption and Economic Development", *paper*

- presented at the Anglo-Danish seminar on Local State Research, University of Copenhagen (September); revised version forthcoming in International Journal of Urban & Regional Research.
- Saunders , Peter , (1981), *Social Theory and the Urban Question First Edition* , Routledge, Taylor & Francis Group.
- Saunders , Peter (2002), *Social Theory and the Urban Question Fifth Edition* , Routledge, Taylor & Francis Group.
- Gorz, A. (1982), *Farewell to the Working Class: An Essay on PostIndustrial Socialism*, Pluto Press.
- Ward, C. (1985), *When We Build Again*, Pluto Press.
- Godard, F. (1985), "How do ways of life change?", in N.Redclift and E.Mingione (eds.), *Beyond Employment*, Basil.
- Koebal , C.T. , Papadakis , M., Hudson , E., Cavell, M. (2004), *The Diffsion of Innovation in the Residential Building Industry*, Department of Housing and Urban Development Office of Policy Development and Research.
- Kennedy, C.A., J. Cuddihy, and J. Engel Yan (2007), "The changing metabolism of cities", *Journal of Industrial Ecology*, May. [doi:10.1162/jiec.0.1107].
- Decker, H., S. Elliott, F.A. Smith, D.R. Blake, and F. Sherwood Rowland (2000), *Energy and Material Flow Through the Urban Ecosystem*, Annual Review of Energy and the Environment, 25:685-740.
- Huang, S.-L., Lee, C.-L., & Chen, C.-W. (2006), *Socioeconomic Metabolism in Taiwan: Emery Synthesis Versus Material Flow Analysis*, [doi: DOI: 10.1016/j.resconrec.2006.01.005].
- Pincetl, S., Bunje, P., & Holmes, T. (2012), *An Expanded Urban Metabolism Method: Toward a Systems Approach for Assessing Urban Energy Processes and Causes*, Landscape and Urban Planning, pp. 193-202
- Haberl, H., Fischer-Kowalski, M., Krausmann, F., Weisz, H., & Winiwarter, V. (2004), *Progress towards sustainability? What the conceptual framework of material and energy flow accounting (MEFA) can offer*, [doi: DOI: 10.1016/j.landusepol.2003.10.013], Land Use Policy, 21 (3), pp. 199-213.
- Haberl, H., Erb, K.-H., & Krausmann, F. (2001), *How to Calculate and Interpret Ecological Footprints for Long Periods of Time: the Case of Austria 1926-1995*, [doi: DOI: 10.1016/S0921-8009(01)00152-5]. Ecological Economics, 38(1), 25-45.
- Hau,J.L & Baski,B.R.(2004), *Promise and Problems of Energy Analysis Ecological Modelling*.
- Fischer-Kowalski, M. (1998), *Society's Metabolism. The Intellectual History of Material Flow Analysis*, Part I, 1860 - 1970. In: Journal of Industrial Ecology.
- Holland , J. (1995), *Hidden Order: How Adaptation Build Complexity*, Basic Books, ISBN13: 9780201442304.
- Huang, S.-L., Lee, C.-L., & Chen, C.-W. (2006), *Socioeconomic Metabolism in Taiwan:*

- Emergy Synthesis Versus Material Flow Analysis*, [doi: DOI: 10.1016/j.resconrec.2006.01.005].
- Decker, H., S. Elliott, F.A. Smith, D.R. Blake, and F. Sherwood Rowland (2000), Energy and Material Flow Through the Urban Ecosystem, *Annual Review of Energy and the Environment*, 25:685-740.
- McKenzie, R. D. (1925a), *The Ecological Approach to the Study of the Human Community*, In *11e city* (R. E. Park, E. W. Burgess and R. D. McKenzie, eds.), pp. 63-79. University of Chicago Press, Chicago, IL.
- McKenzie, R. D. (1925b), *The Scope of Human Ecology. Paper Presented at the American Sociological Society of America*, Washington, D.C.
- Mayer , A.L., W.Pawlowski , and H.Cabezas, (2006), *Fisher Information and Dynamic Regime Changes in Ecological Systems*, *Ecological Modelling* 195: 72-82.
- Christopher Alexander (2003), *The Nature of order - the Phenomenon of Life*, Center for Environmental Structure.
- Gettys, W. E. (1940), *Hwman ecology and Social Theory*, *Social Forces* xvm, 469-476.
- Hollingshead. A. B. (1947), *A Re-Examination of Ecological Theory*. *SocioL Soc*, Res. 31, pp. 194-204.
- Holmes,T. Pincetl,S. (2012), *URBAN METABOLISM LITERATURE REVIEW*, Center for Sustainable Urban Systems UCLA INSTITUTE OF THE ENVIRONMENT.
- Newman, Peter W.G. (1999) *Sustainability and cities: extending the metabolism model* , ELSEVIER.
- Pickvance C, (1985), “The Rise and Fall of Urban Movements and the Role of Comparative Analysis”, *Environment and Planning D: Society and Space*, 3(1) 31-53.
- Ott,K.(2003), *The Case of Strong Sustainability. Greifswald's Environmentl Ethics*. *Steinbecker Verlag Ulrich Rose*, Greifswald Germany.
- Zhao , P. (2010), *Building Knowledge City in Transformation Era: Knowledge Based Urban Development in Beijing in the Context of Globalization and Decentralization*, Victoria University of Wellington.DOI: 10.1111/j.1467-8373.2010.01415.x.
- Wakler , Brian, et al (2002), *Resilience Mangement in Social _ ecological Systems: a working Hypothesis for a participatory Approach*, *Ecology and Society* journal, VOL.6, NO.1 ,14.
- Wissel , C, (1984), *A Universal law of the Characteristic Return Time Near Thresholds*, *Oecologia* 65: 101-107.
- Cockburn , C. (1997), *The Local State*, Pluto Press.
- Yigitcanlar,T. and Velibeyoglu,K.(2008), “Knowledge - Based Strategic Planning”, Paper Presented at 3rd *International Forum on Knowledge Asset Dynamics* , *Matera*, pp. 296-306.

تهیه کتاب با یکی از روش‌های زیر امکان‌پذیر است :

مراجعه به سایت انتشارات تیسّا و خرید کتاب با **۱۰ درصد تخفیف**

www.teesa.pub

مراجعه حضوری یا سفارش تلفنی :

آدرس : تهران ، دروازه شمیران ، خیابان ابن سینا ، بعد از چهارراه فخرآباد ، کوچه حاج علیرضایی
شماره ۹ ، در کوچک ، طبقه ۲ تلفن تماس : ۷۷۶۰۲۸۹۵-۷۷۶۰۲۸۹۹-۷۷۶۰۴۵۶۳-۷۷۶۰۳۷۰۳

مراجعه به مراکز پخش :

ققنوس : میدان انقلاب ، خیابان منیری جاوید ، کوچه مبین ، شماره ۴
تلفن : ۶۶۴۰۸۶۴۰-۶۶۴۶۰۰۹۹
کسترش : خیابان دماوند ، خیابان سازمان آب ، کوچه چهارم غربی ، شماره ۲۸
تلفن : ۷۷۳۵۰۵۹۸
آثار : خیابان انقلاب ، خیابان ۱۲ فروردین ، خیابان شهدای ژاندارمری
جنب اداره پست ، شماره ۹۵ تلفن : ۶۶۴۶۱۸۹۳-۶۶۹۵۲۲۹۱
فرمنگ : خیابان انقلاب ، خیابان لبافی‌نژاد ، نرسیده به تقاطع کارگر ، شماره ۲۶۶ ، واحد ۵
تلفن : ۶۶۴۸۲۱۵۰
کتاب آوران : خیابان کارگر جنوبی ، کوچه شعله ور ، شماره ۱۶ ، طبقه دوم
تلفن : ۶۶۹۱۰۸۴۴-۶۶۹۲۴۰۲۲

انتشارات تیسّا

- آدرس : تهران ، دروازه شمیران ، خیابان ابن سینا ، بعد از چهارراه فخرآباد ، کوچه حاج علیرضایی ، شماره ۹ ، در کوچک ، طبقه ۲
- تلفن تماس : ۷۷۶۰۲۸۹۵-۷۷۶۰۲۸۹۹-۷۷۶۰۴۵۶۳-۷۷۶۰۳۷۰۳
- www.teesa.pub
- iteesa@mail.com

اندیشه پسا ساختار گرایانه نظریه پردازی همچون ارنستو لاکلاو و شانتال موفه، بیانگر آن است که سیاست نباید در پی پدید آوردن و تأیید هویت‌ها بلکه باید در صدد بی‌ثبات کردن آن‌ها باشد. چنین سیاستی همان‌طور که الی زارتسکی می‌گوید «در پی بازگونة‌سازی یا مرکززدایی است نه تسخیر یا تأیید».

از منظر این دیدگاه، جدایی فضایی و لایه‌بندی اقتصادی، ناشی از تخیلات جامعه دروغینی است که بر اساس آنچه نتوانسته است باشد و از نظر نیروی «بیرونی» تعریف شده است - که در چیزی اخلال ایجاد کرده که در اصل وجود نداشته - شکل می‌گیرد. چنین حرکتی را باید تلاش برای جلوگیری از «مشروطیت هویت» به معنای عدم تعریف هویت در بستری ذات‌گرایانه و پذیرش آن تنها به عنوان یک استراتژی، به شمار آورد. این انکار مبنای نسبی و ترکیبی هویت‌ها و ساده‌سازی آن در واقع به دنبال گریز از این امر واقع است که مدرن‌بودن به معنای زیستن در دنیای تناقض و تضاد است.

کوشش این نوشتار بازبینی رابطه ساختار، فضا، و عاملیت در پاسخ‌گویی به این پرسش است که: چگونه هویت‌های مشروط می‌توانند در عین سیالیت و حضور واقع خود در پاسخ به مسئله شهر همگرا شوند؛ نه تنها در تولید ایده بلکه در گزینه‌کردن و انباشت آن و تولید ارزش.

